

udjevnes. Derfor er der ogsaa i Lovforslaget indført, ikke at det er paa Begjæring af nogen af Fæsterens Efterladte, men at det er paa Statens Foranstaltning, efter dens Bestemmelse og af dens Embedsmænd, at det Hele skal udjevnes. Jeg tror altsaa at have fjernet Alt, hvad der paa nogen Maade kunde siges endog blot at lugte af Fæsterens Medveiendomsret. Paa den anden Side er det dog ogsaa klart, at da denne Indskrænkning i Eiendommenes Brug har været paalagt for Fæstehondstandens Skyld, og da den nu hæves, fordi man ikke finder det passende at lade den bestaae længere, vil det være billigt, hvad ogsaa Rigsdagen, dengang da Grundlaget vedtoges, næsten eenstemmig erkjendte, at naar denne Indskrænkning hæves, bør Forholdet for Bondstandens Vedkommende udjevnes ved, at den forøgede Værdi, som herved vil fremkomme, tillægges Fæsterens Arvinger. Hovedtrækkene i det Lovforslag, som jeg har tilladt mig at indbringe, ere saaledes byggede paa, at Staten nu vil hæve disse Indskrænkninger, men at den ikke vil give Godseieren den derved forøgede Værdi. Denne tager den derfor selv, men da det dog er erkjendt, at den hele Indskrænkning er gjort for Bondstandens Skyld, for at holde den ved Gaardene og i det Hele taget for at opretholde Bondstanden, maa Staten finde det rigtig og at være Noget, som bør skee, at den forøgede Værdi eengang for Alle udbetales Fæsterens Arvinger. Denne Hovedbestemmelse ligger altsaa til Grund for den paagjældende Foranstaltning, men paa den anden Side er det, idet man ophæver Fæstefogtningen, ikke alene ønskeligt, men ogsaa nødvendigt, ja det vilde være meget beklageligt og meget sørgeligt, om det ikke blev Tilfældet — jeg tror heller ikke, at der er nogen Mening derom — at Gaardene i de allerfleste Tilfælde vedblive at være i Fæsterens eller hans Efterladtes Besiddelse, og der maa altsaa træffes Bestemmelser, som gjøre det muligt for Fæsterens Efterladte at blive Eiere af Gaardene paany. Dette vil imidlertid ikke kunne opnaaes, naar man deler Trediedelen mellem den sidste Fæsters forskjellige Arvinger, idet den Deel, som enhver især af disse da vil faae, i mange Tilfælde vil være saa ringe, at den ikke vil

være nogen synderlig Vættelse for Vedkommende til selv at blive Kjøber af Gaarden, og derfor maa der efter min Mening bestemmes, at den Godtgjørelse for Beskyttelsens Ophævelse, som man vil give Fæsterens Efterladte, skal tilfalde en Enkelt af disse, for at sætte ham istand til paany at blive Kjøber af Gaarden, saaledes at denne kan blive i samme Familie. Herom vil der ogsaa findes Bestemmelser i mit Forslag. — Naar man nu imidlertid har opstillet saadanne Bestemmelser, hvorved Forbrotten paa sin Side og Fæsterens Efterladte paa deres kunne see, hvorledes de ere stillede, naar Fæsteledighed indtræder, maae vi dog Alle ønske, at denne Auction ikke kommer til Anvendelse, naar Parterne muligvis paa anden Maade ere blevne enige. Ogsaa i denne Henseende er der i mit Udkast foreslaaet visse Midler og Veie. Auctionen er den sidste Udvei for at dele Parterne imellem; men det skal efter min Mening ogsaa være den sidste, og saasnart begge Parter vide, hvad deres Ret er, samt hvad de hver for sig kunne fordræ, naar de ikke kunne blive enige, tror jeg ikke, der kan være den fjerneste Betænkelse ved at sige, at forsaavidt Parterne kunne blive enige paa anden Maade end ved Auction, skal dette være dem tilladt; thi ogsaa derved vil der vindes Sikkerhed for, at Fæsterens Efterladte blive ved Gaarden. — Dette er Hovedtrækkene i det Forslag, jeg har tilladt mig at indbringe, og jeg skal nu tage Lovforslaget for mig og bede det ærede Thing om Tilladelse til nærmere at forklare og belyse de forskjellige særlige Bestemmelser deri. § 1 møder strax i 2den Linie det Spørgsmaal, naar Fæsteren eller hans Efterladte have Ret til at forlange, at Auction skal indtræde, idet det nemlig hedder der: „Naar en Gaard bliver ledig ved Fæste- eller Forpagtningsscontractens Udløb“ osv. I det Grundlag, jeg har nævnt, og hvorpaa jeg har bygget, er det første Punkt netop det, at alle lovlig indgaaede Contracter skulle opretholdes og altsaa skulle baade Fæste- og Forpagtningsscontracter opretholdes. Det er saaledes i Overensstemmelse hermed, at det hedder, „naar en Gaard . . . bliver ledig ved Fæste- eller Forpagtningsscontractens Udløb etc.“ Der staaer ikke Fæste- eller Forpagt-